

1. Ekonomická aktivita obyvatelstva

Pro období let 2000-2006 byla z demografického hlediska charakteristická nízká porodnost a zvyšující se počet osob v poproduktivním věku. Celkový počet živě narozených sice mírně stoupal z 91 tis. v roce 2001 na necelých 106 tis. v roce 2006, ale teprve v minulém roce převýšil počet živě narozených počet zemřelých. Pokračoval trend z devadesátých let, kdy se úroveň plodnosti žen dostala hluboko pod hranici prosté reprodukce obyvatelstva. Současně se od roku 2005 začal výrazně zvyšovat počet 65+ letých, a to meziročně o 20 tis. osob. To bylo způsobeno jednak přirozeným posunem obyvatel narozených v druhé polovině třicátých a na počátku čtyřicátých let, jednak relativně příznivým vývojem úmrtnosti obyvatelstva a prodlužováním střední délky života.

Stárnutí obyvatel ČR lze názorně ukázat na vývoji **indexu stáří** (podíl osob ve věku 65+ let na 100 dětí ve věku 0-14 let). Od konce osmdesátých let do roku 2000 vzrostl tento index z 57,4 na 85,5 a postupně se zvyšoval až na 100,2 v roce 2006. V minulém roce tak poprvé počet 65+ letých převýšil četnost dětské složky populace. Značný růst indexu stáří lze očekávat kolem a po roce 2010, kdy se souběžně projeví posun silných ročníků narozených od poloviny čtyřicátých let a později do důchodového věku a zároveň se do věku nejvyšší plodnosti dostanou ročníky žen narozených v osmdesátých letech, které již nedosahují četnosti žen narozených v letech sedmdesátých. Podle střední varianty projekce ČSÚ z roku 2003 dosáhne tento index v roce 2050 dokonce hodnoty 252,0, tzn., že počet 65 letých a starších bude 2,5x vyšší než počet dětí mladších 15 let. Tento trend stárnutí může být do určité míry korigován vyšší než projektovanou plodností a imigrací s následnou reprodukcí přistěhovalých, ale přesto zásadně ovlivní ekonomické a sociální poměry ve společnosti.

1.1. Ekonomické postavení

Pro posouzení vývoje **ekonomického postavení** obyvatelstva byly využity výsledky výběrového šetření pracovních sil, protože velikost výběrového souboru umožňuje získat údaje charakteristik trhu práce s přesností požadovanou Eurostatem a porovnávat výsledky za ČR s ostatními evropskými zeměmi. Celková ekonomická aktivita je vedle dlouhodobého demografického vývoje a zvyšování hranice pro odchod do starobního důchodu výrazně ovlivňována dalšími faktory, především hospodářským rozvojem a prodlužováním délky vzdělávání mladých lidí.

Počet obyvatel 15 letých a starších vzrostl od roku 2000 za šest let o 187,0 tis., ale standardní kategorie ekonomického postavení – zaměstnaní, nezaměstnaní a ekonomicky neaktivní – se vyvíjely odlišně. Počet **zaměstnaných** osob v letech 2000-2004 meziročně kolísal, od roku 2005 se však za dva roky zvýšil počet pracujících o 122 tis. až na 4 828 tis. V roce 2006 byl počet osob s jedním nebo hlavním zaměstnáním vyšší než v roce 2000 celkem o 96,5 tis.

K relativně větším výkyvům docházelo ve vývoji **nezaměstnanosti**. Na začátku milénia se nezaměstnanost snížila o více než 80 tis. a v roce 2002 dosáhla 374 tis. osob, v dalších dvou letech se však opět zvyšovala. V roce 2005 je patrný zlom ve vývoji nezaměstnanosti, když zrcadlově k růstu počtu pracujících meziročně klesl počet nezaměstnaných o téměř 16 tis. Změnu trendu potvrzují údaje za rok 2006, kdy došlo k mimořádnému meziročnímu poklesu počtu nezaměstnaných o dalších 40 tis. osob až na 371,3 tis., tj. o 83,2 tis. méně než v roce 2000.

Tab. 1.1 Počet osob 15 letých a starších podle jejich ekonomického postavení v roce 2000-2006

Obyvatelstvo 15+	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Rozdíl 2006-2000
abs. v tis.								
Celkem	8586,4	8577,4	8599,1	8636,9	8673,3	8716,0	8773,4	187,0
Zaměstnaní	4731,6	4727,7	4764,9	4733,2	4706,6	4764,0	4828,1	96,5
Nezaměstnaní	454,5	418,3	374,1	399,1	425,9	410,2	371,3	-83,2
Neaktivní	3400,3	3431,4	3460,1	3504,6	3540,8	3541,8	3574,0	173,7
struktura v %								
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Zaměstnaní	55,1	55,1	55,4	54,8	54,3	54,7	55,0	-0,1
Nezaměstnaní	5,3	4,9	4,4	4,6	4,9	4,7	4,2	-1,1
Neaktivní	39,6	40,0	40,2	40,6	40,8	40,6	40,7	1,1

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Poznámka: Podrobnější údaje jsou uvedeny v pravidelných čtvrtletních a ročních publikacích včetně metodických vysvětlivek vyplývajících např. z přechodu přepočtů na populaci po sčítání lidu, bytů a domů v roce 2001 nebo harmonizace národního dotazníku výběrového šetření pracovních sil se standardem Eurostatu.

Vývoj pracovní síly (součet zaměstnaných a nezaměstnaných) se s ohledem na odlišný vývoj svých složek měnil relativně málo a v roce 2006 dosáhl celkem 5 199,4 tis. osob, pouze o 13,3 tis. více než ve výchozím roce 2000. Naproti tomu poslední kategorie ekonomického postavení – osoby ekonomicky neaktivní – soustavně meziročně rostla, za šest let celkem o 173,7 tis. až na 3 574,0 tis. v roce 2006. Podíl ekonomicky neaktivních se tak zvýšil o 1,1 p.b. až na 40,7 % všech osob starších 15 let.

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo ve věku 15+ let představují především tři velké skupiny osob, a to důchodci, studující na středních a vysokých školách a osoby pečující o děti nebo domácnost, především ženy na rodičovské dovolené. V této souvislosti je třeba upozornit na skutečnost, že výsledky výběrového šetření (VŠPS) se zveřejňují podle postavení respondenta v referenčním období. V praxi to znamená, že důchodci či studenti, kteří v referenčním týdnu pracovali, jsou klasifikováni jako osoby v zaměstnání. Tyto údaje proto nemohou přesně korespondovat s počty žáků a studentů podle statistiky MŠMT resp. s počty důchodců podle evidence MPSV ČR. Ve výběrovém šetření se zjišťuje i tzv. obvyklé postavení respondenta, které umožňuje blíže specifikovat tyto skupiny osob. Z praktických důvodů byl v analýze posuzován vývoj podle ekonomického postavení respondenta v referenčním týdnu, protože to je jednoznačně vymezeno podle ILO a je totožné s pojetím ekonomického postavení ve všech členských zemích Evropské unie.

Převažující část neaktivních jsou osoby šedesátileté a starší (v roce 2006 činil jejich podíl na celé skupině 15+ letých neaktivních 52,5 %). V souladu s dlouhodobým demografickým vývojem se tento podíl v rámci skupiny neaktivních zvýšil za šest let o 1,3 p.b. Celkový růst počtu osob šedesátiletých a starších se však automaticky neprojevil v obdobném růstu počtu nově přiznaných starobních důchodů, protože v uplynulých letech se pravidelně zvyšovala legislativní hranice pro vznik nároku na starobní důchod.

Podíl neaktivních ve věku 15-29 let se prakticky nezměnil a v celém hodnoceném období se pohyboval kolem hranice 30 % celé skupiny ekonomicky neaktivních. Tato zdánlivá stagnace je však výsledkem faktorů, které působily protichůdně. Na jedné straně se snižoval v důsledku předcházejícího populačního vývoje počet mladých, na druhé straně se tito mladí připravují na své budoucí povolání výrazně déle než tomu bylo dříve.

Tab. 1.2 Vývoj počtu ekonomicky neaktivních v letech 2000-2006 podle věkových skupin

Neaktivní obyvatelstvo 15+	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Rozdíl 2006-2000
abs. v tis.								
Celkem	3400,3	3431,4	3460,1	3504,6	3540,8	3541,8	3574,0	173,7
15-29 let	1009,1	1036,6	1055,9	1063,2	1077,5	1075,1	1071,5	62,4
30-44 let	185,7	181,8	194,6	213,3	215,9	223,2	238,4	52,8
45-59 let	462,8	462,9	452,2	446,2	430,3	399,6	386,1	-76,7
60-64 let	380,8	393,5	397,4	415,4	443,8	454,2	472,0	91,2
65+ let	1361,9	1356,6	1359,9	1366,4	1373,3	1389,8	1406,1	44,2
60+ let	1742,7	1750,1	1757,3	1781,8	1817,1	1844,0	1878,0	135,3
struktura v %								
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
15-29 let	29,7	30,2	30,5	30,3	30,4	30,4	30,0	0,3
30-44 let	5,5	5,3	5,6	6,1	6,1	6,3	6,7	1,2
45-59 let	13,6	13,5	13,1	12,7	12,2	11,3	10,8	-2,8
60-64 let	11,2	11,5	11,5	11,9	12,5	12,8	13,2	2,0
65+ let	40,1	39,5	39,3	39,0	38,8	39,2	39,3	-0,7
60+ let	51,3	51,0	50,8	50,8	51,3	52,1	52,5	1,3

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

1.2. Vzdělání

Pro naši populaci je typické, že rozhodující část patnáctiletých a starších (15+) má nejvyšší ukončené vzdělání na středním stupni mezinárodní klasifikace ISCED 3 (zahrnující stupně 3a, 3b a absolventy alespoň tříletých oborů 3c). Střední úroveň vzdělání mělo v roce 2006 téměř 70 % (69,8 %) všech obyvatel ve věku 15 a více let, základní vzdělání 19 % a vysokoškolské či jiné vzdělání náležející do stupňů 5 a 6 ISCED 10,9 %. Podíl jednotlivých úrovní vzdělání se však vyvíjel protichůdně. Počet osob se základním vzděláním resp. bez vzdělání v produktivním a poproduktivním věku stále klesá a snížil se v letech 2000-2006 o více než 374 tis. Jestliže ještě v roce 2000 mělo základní vzdělání 24,1 % 15+ leté populace, v minulém roce to již byla necelá pětina.

Poněkud jinak tomu bylo u středního stupně vzdělání bez maturity, v našich podmínkách převážně vyučených. Přestože se jedná o stále největší skupinu osob, vzrostla její četnost od roku 2000 do roku 2006

pouze o 64,7 tis. na 3 264,1 tis. a její podíl v 15+ leté populaci se za šest let snížil o 0,1 p.b. na 37,3 % v roce 2006. Podstatně vzrostl počet osob s vyšší úrovní vzdělání. Počet absolventů středních škol a učilišť s maturitou se zvýšil od roku 2000 o 276,7 tis. (o téměř 11 %) a dosáhl 2 855,8 tis. Nejrychleji pak rostl počet absolventů vysokých škol včetně vyšších odborných škol, a to o 219,4 tis. na 954,8 tis. (o 30 %).

Tyto tendence se projevují v ženské i mužské složce populace. Pro mužskou populaci je charakteristický vysoký podíl vyučených (v minulém roce 44,6 % všech 15+ letých mužů) a nižší podíl základního vzdělání (13,9 %). Podíl základního vzdělání dosahuje u žen sice téměř čtvrtinu ze všech 15+ letých (24,4 %), ale podstatně více žen než mužů má ukončené střední vzdělání s maturitou (36,0 % proti 28,9 % u mužů). Podíl mužů vysokoškoláků (12,5 %) je sice vyšší než podíl vysokoškolsky vzdělaných žen (9,3 %), ale to je způsobeno zejména rozdíly ve vzdělanostní skladbě obyvatel ve středním a vyšším věku. Tento rozdíl se rychle snižuje, proti roku 2000 vzrostl počet absolventek vysokých škol o 121,3 tis. (o 40 %!), ale počet vysokoškoláků mužů jen o 98,1 tis. (o necelých 23 %). Analýza se podrobněji nezabývá vývojem jednotlivých oborů studia či učení. Dlouhodobý vývoj z hlediska oborů vzdělání byl podrobněji hodnocen v publikaci Analýza trhu práce 1993 až 2005 a v letošním roce je v analýze kladen větší důraz na mezinárodní porovnání výsledků výběrového šetření v rámci EU.

Pro dokumentaci mezinárodního postavení České republiky z hlediska vzdělání je možné využít některé strukturální a dlouhodobé ukazatele pravidelně publikované Eurostatem za všechny členské země EU příp. za další evropské státy. Pokud jde o stupeň dosaženého vzdělání, má naše republika několik primátů v pozitivním i negativním smyslu.

Prvním mezinárodním indikátorem je procento populace ve věku 20-24 let s ukončeným alespoň vyšším středním vzděláním (v našich podmínkách všichni absolventi středních škol a učilišť a absolventi na úrovni studia vysoké školy). Podíl mladých s tímto stupněm vzdělání byl v ČR nejvyšší ze všech členských států EU a v rámci mužů i žen jsme zaujímali v roce 2006 druhé místo. V případě žen byly před námi Polky a mezi muži Slováci. Pozoruhodná je skutečnost, že tento ukazatel dosahoval v průměru vyšších hodnot v nových členských zemích než v zemích původní patnáctky, a to dost výrazně. Je však třeba uvést, že ukazatel porovnává data za země, kde se délka přípravy na povolání může lišit podle rozdílných národních vzdělávacích systémů.

Tab. 1.3 Procento mladých ve věku 20-24 let s ukončeným alespoň vyšším středním vzděláním v zemích EU v roce 2006

Země	Celkem		Muži		Ženy	
	2006	rozdíl 2006-2000	2006	rozdíl 2006-2000	2006	rozdíl 2006-2000
EU 27	77,8	1,2	74,8	1,0	80,7	1,4
EU 25	77,7	1,1	74,7	1,0	80,9	1,4
EU 15	74,8	1,1	71,5	0,9	78,2	1,5
Belgie	82,4	0,7	79,1	1,1	85,6	0,0
Česká republika	91,8	0,6	91,1	0,4	92,4	0,7
Dánsko	77,4	5,4	73,4	5,9	81,5	5,0
Německo	71,6	-3,1	69,8	-4,8	73,5	-1,3
Estonsko	82,0	3,0	74,1	-0,1	89,8	6,1
Irsko	85,4	2,8	81,8	2,1	89,1	3,5
Řecko	81,0	1,8	75,5	1,9	86,6	2,0
Španělsko	61,6	-4,4	54,6	-5,5	69,0	-2,9
Francie	82,1	0,5	80,0	0,4	84,3	0,8
Itálie	75,5	6,1	71,7	7,2	79,4	5,2
Kypr	83,7	4,7	76,1	1,7	90,7	7,9
Lotyšsko	81,0	4,5	75,9	5,0	86,2	3,8
Litva	88,2	9,3	85,3	10,3	91,2	8,3
Lucembursko	69,3	-8,2	64,0	-15,2	74,5	-1,3
Maďarsko	82,9	-0,6	81,2	-1,8	84,7	0,7
Nizozemsko	74,7	2,8	69,9	1,7	79,6	3,9
Rakousko	85,8	0,7	84,9	-0,4	86,7	1,8
Polsko	91,7	2,9	89,6	3,8	93,8	2,1
Portugalsko	49,6	6,4	40,8	6,2	58,6	6,8
Slovensko	91,5	-3,3	91,2	-3,6	91,7	-3,1
Finsko	84,7	-3,0	82,3	-3,1	87,0	-3,0
Švédsko	86,5	1,3	84,5	1,7	88,6	1,0
Spojené království	78,8	2,2	77,3	1,4	80,3	3,0

Zdroj: Eurostat

Přední místo zaujímá ČR i ve výši obdobného strukturálního ukazatele za věkovou skupinu 25-64 let. V tomto případě je odstup dalších evropských zemí ještě větší, než tomu bylo u skupiny 20-24 letých.

Tab. 1.4 Podíl osob s ukončeným alespoň vyšším středním stupněm vzdělání na celkovém počtu 25-64 letých v zemích EU v roce 2000-2006

v %

Země	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Rozdíl 2006-2000
EU 27	64,4	64,9	65,8	67,0	68,3	69,3	70,0	5,6
EU 25	64,1	64,5	65,5	66,8	68,1	69,1	69,7	5,6
EU 15	61,0	61,5	62,4	63,8	65,1	66,2	66,7	5,7
Belgie	58,5	59,5	60,8	62,0	64,3	66,1	66,9	8,4
Česká republika	86,1	86,3	87,9	88,5	89,1	89,9	90,3	4,2
Dánsko	78,5	80,7	81,1	80,5	81,2	81,0	81,6	3,1
Německo	81,3	82,5	83,0	83,5	83,9	83,1	83,3	2,0
Estonsko	86,1	87,1	87,6	88,5	88,9	89,1	88,5	2,4
Irsko	57,6	59,2	60,3	62,2	63,0	65,2	66,2	8,6
Řecko	51,6	52,1	53,9	55,7	59,0	60,0	59,0	7,4
Španělsko	38,6	40,4	41,7	43,2	45,0	48,5	49,4	10,8
Francie	62,2	63,2	64,1	64,8	65,4	66,4	66,9	4,7
Itálie	45,2	43,0	44,1	46,4	49,3	50,4	51,3	6,1
Kypr	61,5	62,9	65,1	64,7	64,4	66,6	69,5	8,0
Lotyšsko	83,2	79,6	82,2	83,2	84,6	84,5	84,5	1,3
Litva	84,2	84,2	84,9	86,1	86,6	87,6	88,3	4,1
Lucembursko	60,9	59,2	61,6	59,1	63,2	65,9	65,5	4,6
Maďarsko	69,4	70,0	71,4	74,1	75,3	76,4	78,1	8,7
Nizozemsko	66,1	66,9	67,8	69,2	70,9	71,8	72,4	6,3
Rakousko	76,2	77,5	78,3	79,0	80,2	80,6	80,3	4,1
Polsko	79,8	80,2	80,9	82,3	83,6	84,8	85,8	6,0
Portugalsko	19,4	20,2	20,7	22,8	25,2	26,5	27,6	8,2
Slovensko	83,8	85,1	86,0	86,7	87,0	87,9	88,8	5,0
Finsko	73,2	73,8	75,0	76,0	77,6	78,8	79,6	6,4
Švédsko	77,2	80,5	81,4	82,1	82,9	83,6	84,1	6,9
Spojené království	64,2	64,6	66,2	69,4	70,6	71,7	72,6	8,4

Zdroj: Eurostat

Přestože ČR je zemí s všeobecně nadprůměrnou úrovní vzdělání, existují v našem vzdělávacím systému některé problémy, které ovlivňují uplatnění respondentů na trhu práce a zásadním způsobem i jejich ekonomickou a sociální situaci. Závažná je skutečnost, že přes rychlý růst počtu studentů vysokých škol je podíl absolventů terciárního stupně stále podstatně nižší než v jiných zemích, což je dáno tím, že vzdělávací systém dříve neposkytoval větší možnost studia bakalářského typu a bylo nutné absolvovat celé studium zpravidla v rozsahu magisterského studia.

Eurostat nezveřejňuje údaje o podílu vysokoškoláků (ISCED 5 a 6), protože délka studia je v jednotlivých členských zemích velmi rozdílná a porovnání údajů vztažených ke konkrétní věkové skupině by bylo zavádějící. Z údajů výběrového šetření je však možné konstruovat podíl terciárního stupně vzdělání na celkové zaměstnanosti a z toho vyplývá alarmující skutečnost, že naše země měla ve 4. čtvrtletí 2006 třetí nejnižší podíl pracujících se stupněm vzdělání na úrovni ISCED 5 a 6. Bylo by možné se domnívat, že ve skupině 30-34 letých, kdy je formální vzdělání obvykle dokončeno, a vzhledem k rozvoji našeho vysokého školství, bude postavení republiky lepší. Bohužel odstup podílu vysokoškolsky vzdělaných pracujících v této pětileté skupině se oproti ostatním státům ještě prohloubil a tento podíl je ve srovnání se všemi 27 zeměmi EU nejnižší (2,5x menší než průměr za EU 27). Situace ve skupině 25-29 letých již bude o něco lepší, protože podíl absolventů vysokých škol a VOŠ na celkovém počtu obyvatel v tomto věku (nikoliv pouze zaměstnaných) vzrostl z 9,6 % na 17,5 % v roce 2006, což je ale stále na polovině průměru za EU 15 ve skupině pracujících osob o pět let starších. Podrobnější údaje včetně tabulkové dokumentace jsou uvedeny v kapitole o vývoji zaměstnanosti.

Problematická je dostupnost do vyšších stupňů formálního studia pro četnou skupinu pracujících. V současnosti jsou možnosti terciárního studia pro mladé v režimu denního studia dobré, nedostatečné jsou však možnosti zvýšení kvalifikace pracujících na terciární stupeň a vyučených pracovníků alespoň na úroveň maturity. Mimořádně vysoká korelace výše příjmu podle dosaženého vzdělání tak může vést k velkým disparitám mezi pracovníky v mladším, středním a vyšším věku. Dalším problémem je možnost absolvování krátkodobých kurzů a školení, vedoucích ke zvýšení odbornosti spojené s výkonem konkrétního zaměstnání. To potvrzuje fakt, že v roce 2006 činil podíl 25-64 letých účastníků se nějaké formy vzdělání v ČR zhruba polovinu průměru za EU 15. Znamená to, že velká většina osob, které odešly ze systému formálního vzdělávání, si v průběhu ekonomicky aktivního života prohlubuje svou kvalifikaci jen zřídka.

Tab. 1.5 Podíl 25-64 letých, účastníků se v období čtyř referenčních týdnů nějaké formy vzdělávání v zemích EU v letech 2000-2006

Země	v %							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Rozdíl 2006-2000 v p.b.
EU 27	7,1	7,1	7,2	8,5	9,3	9,7	9,6	2,5
EU 25	7,5	7,5	7,6	9,0	9,9	10,2	10,1	2,6
EU 15	8,0	8,0	8,1	9,8	10,7	11,2	11,1	3,1
Belgie	6,2	6,4	6,0	7,0	8,6	8,3	7,5	1,3
Česká republika	.	.	5,6	5,1	5,8	5,6	5,6	.
Dánsko	19,4	18,4	18,0	24,2	25,6	27,4	29,2	9,8
Německo	5,2	5,2	5,8	6,0	7,4	7,7	7,5	2,3
Estonsko	6,5	5,4	5,4	6,7	6,4	5,9	6,5	0,0
Irsko	.	.	5,5	5,9	6,1	7,4	7,5	.
Řecko	1,0	1,2	1,1	2,6	1,8	1,9	1,9	0,9
Španělsko	4,1	4,4	4,4	4,7	4,7	10,5	10,4	6,3
Francie	2,8	2,7	2,7	7,0	7,0	7,0	7,5	4,7
Itálie	4,8	4,5	4,4	4,5	6,3	5,8	6,1	1,3
Kypr	3,1	3,4	3,7	7,9	9,3	5,9	7,1	4,0
Lotyšsko	.	.	7,3	7,8	8,4	7,9	6,9	.
Litva	2,8	3,5	3,0	3,8	5,9	6,0	4,9	2,1
Lucembursko	4,8	5,3	7,7	6,5	9,8	8,5	8,2	3,4
Maďarsko	2,9	2,7	2,9	4,5	4,0	3,9	3,8	0,9
Nizozemsko	15,5	15,9	15,8	16,4	16,4	15,9	15,6	0,1
Rakousko	8,3	8,2	7,5	8,6	11,6	12,9	13,1	4,8
Polsko	.	4,3	4,2	4,4	5,0	4,9	4,7	.
Portugalsko	3,4	3,3	2,9	3,2	4,3	4,1	3,8	0,4
Slovensko	.	.	8,5	3,7	4,3	4,6	4,3	.
Finsko	17,5	17,2	17,3	22,4	22,8	22,5	23,1	5,6
Švédsko	21,6	17,5	18,4	31,8	32,1	32,1	.	.
Spojené království	20,5	20,9	21,3	26,8	29,4	27,5	26,6	6,1

Zdroj: Eurostat

V rámci dlouhodobých ukazatelů Eurostat publikuje podíl žen na celkovém počtu studujících na vysokoškolské úrovni. Poslední údaje byly zveřejněny za rok 2004. Je příznačné, že s výjimkou Kypru a Německa byl tento podíl více než 50 % a i v případě uvedených výjimek se blížil polovině všech studentů na úrovni ISCED 5 a 6. V České republice byl počet studentek vyšší než počet studentů od roku 2001 a v posledním hodnoceném roce 2004 dosahoval 51,2 %. Přes rychlý růst počtu vysokoškolaček byl jejich podíl v naší republice stále nižší než v úhrnu zemí EU (v EU 27 to bylo 54,8 %). Převaha studentek byla markantní zvláště ve všech třech pobaltských zemích, kde podíl studujících žen na této úrovni dosahoval více než 60 % všech studujících vysokoškoláků.

Tab. 1. 6 Podíl žen na počtu vysokoškolských studentů v zemích EU v letech 2000-2004

v %

Země	2000	2001	2002	2003	2004
EU 27	53,5	53,9	54,4	54,5	54,8
EU 25	53,5	53,9	54,4	54,6	54,8
EU 15	52,5	52,7	53,2	53,3	53,4
Belgie	52,3	52,8	53,1	53,3	53,8
Česká republika	49,8	50,1	51,2	50,7	51,2
Dánsko	56,9	56,5	57,5	57,9	57,9
Německo	48,1	48,7	49,0	49,5	49,4
Estonsko	58,5	60,1	61,5	61,5	61,8
Irsko	54,1	54,7	55,1	55,7	55,2
Řecko	50,0	51,1	51,2	51,0	51,7
Španělsko	52,9	52,5	53,1	53,1	53,8
Francie	54,2	54,1	54,8	55,0	55,0
Itálie	55,5	56,0	56,2	56,2	56,2
Kypr	57,1	58,0	54,8	49,5	47,9
Lotyšsko	63,4	61,8	61,5	61,7	62,3
Litva	60,0	59,8	60,5	60,0	60,0
Lucembursko	.	.	.	53,3	.
Maďarsko	53,9	54,8	55,3	56,7	57,3
Nizozemsko	50,0	50,5	50,7	51,0	50,9
Rakousko	51,0	51,8	52,7	53,0	53,3
Polsko	57,5	58,0	57,9	57,8	57,6
Portugalsko	56,5	57,0	57,0	56,6	56,1
Slovensko	50,4	51,3	52,1	53,1	54,1
Finsko	53,7	53,9	54,1	53,5	53,4
Švédsko	58,2	59,1	59,5	59,6	59,6
Spojené království	53,9	54,5	55,2	55,9	57,0

Zdroj: Eurostat

Jednotlivé národní vzdělávací systémy jsou natolik odlišné, že lze jen obtížně hodnotit diference v kvalitě a zaměření výuky. Je nesporné, že jazyková příprava a znalosti z oblasti informatiky se stávají podstatnou součástí všeobecného vzdělání. V rámci systému dlouhodobých ukazatelů Eurostat publikoval naposledy za rok 2005 údaje o průměrném počtu cizích jazyků, které se učí žáci na základním stupni úroveň (ISCED 1 a 2) a na středním stupni (ISCED 3).

Toto porovnání není pro naši republiku zejména na úrovni základního školství nikterak lichotivé. Nejnižší průměrný podíl cizích jazyků na žáka byl z důvodu postavení angličtiny jako předního dorozumivacího jazyka nejnižší ve Spojeném království (0,7), ale za ním hned následují tři státy s průměrem 1,0, a to Irsko, Maďarsko a také Česká republika. Na čelném místě se naopak umístily státy, ve kterých se žáci na základních školách učí průměrně alespoň dvěma jazykům – Dánsko, Estonsko, Malta a Finsko. V Lucembursku jako státu s více úředními jazyky dosahoval průměrný počet dokonce hodnoty 2,5.

Poněkud lepší situace je na středním stupni. Za rok 2005 jsou k dispozici údaje z 24 států, které byly členy EU. Minimálně se učí cizí jazyky opět studenti v UK (průměr na žáka pouhých 0,1 jazyka) a velmi nízký průměr vykazuje i Německo a Irsko (0,9). Žáci a studenti v těchto zemích však mají výhodu, že jejich rodný jazyk je podstatně častěji používán jako mezinárodní dorozumivací jazyk, než je tomu v případě jazyků menších národních spopolitostí. Pokud jde o postavení ČR, tak průměrná hodnota 1,4 jazyka na studenta se pohybovala na 12. až 15. místě mezi 24 zeměmi a opět zaostávala např. za Lucemburskem (2,3) a Estonskem (2,2). Proti našim sousedům se u nás studenti učili průměrně méně jazyků než v Polsku (1,7) a na Slovensku (1,5), ale více než v Německu a shodně jako v Rakousku.

Zdroje:

1) Trh práce v ČR za roky 1993-2006; kód 3103-07; ČSÚ

<http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/p/3103-07>

2) Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil – roční průměry za rok 2006; kód 3115-07; ČSÚ

<http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/p/3115-07>

3) Analýza trhu práce 1993 až 2005; kód 3111-06; ČSÚ

<http://czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/3111-06>

4) Projekce obyvatelstva ČR do roku 2050

<http://czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/p/4021-03>

5) Databáze EUROSTAT; téma: Population and social conditions → Labour market → Employment and unemployment (Labour Force Survey)

http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1996_45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=EU_MAIN_TREE&depth=1